EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2009.12.22
KOM(2009)698 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

2008 m. SAPARD METINĖ ATASKAITA

SEK(2009)1715

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

2008 m. SAPARD METINĖ ATASKAITA

1. ĮVADAS

2000 m. pradžioje Europos Sąjunga (ES) padidino pasirengimo narystei paramą dešimties Vidurio ir Rytų Europos šalių kandidačių kaimo plėtrai, sukurdama SAPARD – Specialiąją žemės ūkio ir kaimo plėtros programą. Jai įgyvendinti pasirinktas unikalus metodas: šalių kandidačių nacionalinės valdžios institucijos, pasirinkdamos visiškai decentralizuotą valdymą, prisiėmė visą atsakomybę ir tokiu būdu suteikė galimybę vykdyti SAPARD programą. Vienas tikslas – įgyvendinti daug smulkių kaimo plėtros projektų, o kitas – sukurti struktūras, kurios valstybei įstojus būtų pajėgios taikyti *acquis communautaire*. Išsamią informaciją apie SAPARD programos įgyvendinimą galima rasti ankstesnėse metinėse ataskaitose, paskelbtose Komisijos svetainėje http://ec.europa.eu/agriculture/external/enlarge/publi/index_en.htm.

Šioje ataskaitoje pagrindinis dėmesys skiriamas SAPARD programų finansiniam įgyvendinimui Bulgarijoje, Rumunijoje ir Kroatijoje, nes SAPARD programos aštuoniose naujosiose valstybėse narėse, kurios įstojo į ES 2004 m. gegužės 1 d., jau yra įgyvendintos. 2004 m. aštuonios naujosios valstybės narės nutraukė sutarčių dėl projektų sudarymą pagal atitinkamas SAPARD programas ir pradėjo sudaryti sutartis pagal po įstojimo vykdomas kaimo plėtrai skirtas programas. Galutiniai paramos gavėjai gavo išmokas pagal jų šalyse vykdomas SAPARD programas 2006 m. pabaigoje.

Bulgarija ir Rumunija, kurios įstojo į ES 2007 m. sausio 1 d., taip pat nebesudarinėjo sutarčių su galutiniais SAPARD paramos gavėjais atitinkamai nuo 2007 m. spalio 31 d. ir nuo 2007 m. liepos 31 d.

Kroatijos programą Komisija patvirtino 2006 m. vasario 8 d. sprendimu. 2006 m. rugsėjo 29 d. Komisijai priėmus sprendimą 2006/658/EB perduoti valdymą, Kroatija įgijo teisę gauti SAPARD lėšas. 2008 m. buvo sudaromos ir finansiškai vykdomos sutartys su galutiniais paramos gavėjais.

2. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS IR VALDYMAS

2005 m. SAPARD metinėje ataskaitoje įvertinta, ar aštuoniose naujosiose valstybėse narėse, kurios nebesudarinėjo sutarčių, pasiekti iškelti uždaviniai. Panaši Bulgarijos ir Rumunijos analizė atlikta 2007 m. SAPARD metinėje ataskaitoje, nes 2007 metais šios valstybės narės nebesudarinėjo sutarčių.

2.1 Bendri įgyvendinimo rezultatai[1]

Kadangi Bulgarija ir Rumunija nuo 2007 m. nebesudarinėjo sutarčių su galutiniais SAPARD paramos gavėjais, 2008 m. šių programų įgyvendinimas buvo daugiausia susijęs su finansiniu vykdymu ir kontrolės klausimais. 2008 m. tik Kroatija dar galėjo sudaryti sutartis dėl ES lėšų su galutiniais paramos gavėjais.

Atlikus skaičiavimus 2008 m. pabaigoje, pagal SAPARD programą 2000–2006 m. paramą gaunančioms šalims iš viso skirta 2 936 mln. eurų, iš kurių 1 334,1 mln. eurų skirta aštuonioms naujosioms valstybėms narėms, kurios įstojo į ES 2004 m.[2], ir 1 601,9 mln. EUR – Bulgarijai, Rumunijai ir Kroatijai.

Šiuo laikotarpiu Komisija iš viso faktiškai išmokėjo 2 446,4 mln. eurų[3], o tai sudaro 99,6 proc. visos aštuonioms naujosioms valstybėms narėms skirtos sumos ir 69,8 proc. – Bulgarijai, Rumunijai ir Kroatijai skirtos sumos.

Lietuvos, Latvijos ir Lenkijos programos buvo užbaigtos 2008 m., po to, kai Lietuvai ir Lenkijai buvo išmokėtas galutinis paramos likutis. Latvijos atveju, galiausiai deklaruotų ES reikalavimus atitinkančių išlaidų suma eurais siekė tik 88 proc. šiai programai skirtos sumos, todėl Komisija, siekdama susigrąžinti permokėtą sumą, parengė vykdomąjį raštą sumoms išieškoti. Projektų, dėl kurių sutartys sudarytos aštuoniose naujosiose valstybėse narėse, skaičius viršijo 34 000, o Bendrijos įnašas sudarė 1 448 mln. eurų. Pagal perėjimo nuo SAPARD prie kaimo plėtros programos taikymo taisykles, naujosios valstybės narės į 2004–2006 m. pereinamojo laikotarpio kaimo plėtros programas galėtų įtraukti išmokas, susijusias su dar neįvykdytais daugiamečiais įsipareigojimais, prisiimtais pagal SAPARD programą.

2008 m. padaryta pažanga, vertinama pagal tai, kiek išmokų Komisija išmokėjo Bulgarijai, Rumunijai ir Kroatijai[4], sulėtėjo; taip nutiko ir dėl Bulgarijoje ir Rumunijoje iškilusių kontrolės problemų ir dėl to, kad Kroatijoje paramos gavėjai sugebėjo įsisavinti tik nedaug lėšų. Bendras mokėjimų vykdymas nuo programos įgyvendinimo pradžios, apskaičiuojamas kaip šioms trims šalims skiriamų lėšų procentinė dalis, 2008 m. pabaigoje siekė 69,8 proc., palyginti su 2006 ir 2007 m. pabaigoje buvusiais atitinkamai 46 ir 62 proc.

2007 m. liepos 31 d., t. y. tą dieną, nuo kurios Rumunija nebesudarinėjo sutarčių su galutiniais paramos gavėjais, sutartyse numatyta suma siekė 1 132 mln. eurų. 2008 m. pabaigoje sutartyse numatyta suma sumažėjo iki maždaug 1 066 mln. eurų, kurie buvo skirti daugiau kaip 4 500 projektų, iš kurių įgyvendinta beveik 4 000. Ši suma sumažėjo 6 proc. dėl atšauktų projektų.

Pagal tris plačiausios apimties priemones: „Investicijos į žemės ūkio valdas“, „Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimas ir prekyba“ ir „Investicijos į kaimo infrastruktūrą“, kurioms skirta 87 proc. bendros programai skirtos sumos, vykdyta apie 3 300 patvirtintų projektų, iš kurių 2008 m. pabaigoje buvo įgyvendinta beveik 3 000. 2008 m. pabaigoje išmokos, įskaitant išankstines išmokas, išmokėtos nuo programos vykdymo Rumunijoje pradžios, sudarė 843,5 mln. eurų arba 72,7 proc. SAPARD programai skirtos sumos.

---

1 A ir B prieduose pateikta horizontalioji apžvalga.

2 Čekija (CZ), Estija (EE), Vengrija (HU), Latvija (LV), Lietuva (LT), Lenkija (PL), Slovakija (SK) ir Slovėnija (SI).

3 Išankstinis finansavimas ir grąžinamosios išmokos visoms valstybėms.

4 C priede pateikiama informacija apie kiekvieną šalį.

2007 m. spalio 31 d., t. y. tą dieną, nuo kurios Bulgarija nebesudarinėjo sutarčių su galutiniais paramos gavėjais, sutartyse numatyta suma siekė 458 mln. eurų. 2008 m. pabaigoje sutartyse numatyta suma sumažėjo iki maždaug 376 mln. eurų, kurie buvo skirti daugiau kaip 2 700 projektų, iš kurių daugiau kaip 2 100 buvo įgyvendinta. Ši suma sumažėjo 18 proc. dėl atšauktų projektų.

Pagal tris plačiausios apimties priemones: „Investicijos į žemės ūkio valdas“, „Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimas ir prekyba“, įskaitant pagalbinę priemonę „Didmeninės rinkos“, ir „Ekonominės veiklos įvairinimas, suteikiant galimybes gauti alternatyvių pajamų“, kurioms skirta 80 proc. bendros programai skirtos sumos, vykdyta apie 2 300 patvirtintų projektų, iš kurių 2008 m. pabaigoje buvo įgyvendinta daugiau kaip 1 900. 2007 m. pabaigoje ir 2008 m. buvo panaudota nedaug lėšų, todėl buvo panaikinti įsipareigojimai dėl 2008 m. skirtų 27,6 mln. eurų ES lėšų, ir numatoma, kad 2009 m. bus panaikinti įsipareigojimai dėl 45,7 mln. eurų, taigi bendra iš pradžių programai skirta suma (444,7 mln. eurų) sumažės 16 proc. (iki 371,4 mln. eurų).

2008 m. pabaigoje išmokos, įskaitant išankstines išmokas, išmokėtos nuo programos vykdymo Bulgarijoje pradžios, sudarė 265,2 mln. eurų arba 63,6 proc. SAPARD programai skirtos sumos.

2006 m. vasario mėn. priimtai Kroatijos SAPARD programai, kurios valdymas jai perduotas 2006 m. rugsėjo mėn., remiantis 2006 m. vienu bendru metiniu finansavimo susitarimu, skirta 25 mln. eurų sumą. Ši suma paskirstyta priemonėms „Investicijos į žemės ūkio valdas“ ir „Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimas ir prekyba“.

2008 m. pabaigoje vis dar buvo sudaromos sutartys dėl ES lėšų, ir tuo metu sutartyse numatyta suma siekė apie 10,5 mln. eurų arba 42 proc. SAPARD programai skirtos sumos 2008 m. pabaigoje iš 33 patvirtintų projektų buvo įgyvendinta 16. 2008 m. pabaigoje išmokos, išmokėtos nuo programos vykdymo Kroatijoje pradžios, įskaitant išankstinę 7,2 mln. eurų išmoką, sudarė 9,5 mln. eurų arba 37,9 proc. SAPARD programai skirtos sumos.

2008 m. pabaigoje deklaruota galutiniams paramos gavėjams pagal visas SAPARD programas išmokėta bendra viešųjų lėšų suma buvo 3 415 mln. eurų (2007 m. pabaigoje ji siekė 3 113 mln. eurų), iš kurių 2 562 mln. eurų sudarė Bendrijos įnašas (2007 m. pabaigoje jis siekė 2 333 mln. eurų). Kadangi didelę pagal SAPARD programą vykdomų investicijų dalį sudaro pelningos investicijos, kurių 50 proc. sudaro lėšos iš viešųjų šaltinių, bendras tiesioginis Bendrijos paramos pagal SAPARD priemonę poveikis, įskaitant privatų finansavimą, iš viso siekia beveik 6 123 mln. eurų investicijoms ir suteiktoms paslaugoms (2007 m. pabaigoje ši suma siekė 5 683 mln. eurų). Todėl kiekvienas Bendrijos pagal SAPARD programą skirtas euras tampa 2,39 eurų vertės investicija. Per pastaruosius trejus metus šio sverto poveikio vertė buvo pastovi.

3. TIKSLŲ ĮGYVENDINIMO ĮVERTINIMAS

Bendro SAPARD priemonės poveikio dešimčiai pradinių paramą pagal SAPARD programą gaunančių šalių vertinimas atsižvelgiant į programos tikslus išsamiai aptartas 2005 ir 2007 m. SAPARD metinėse ataskaitose. Nustatyta, kad įvairiomis priemonėmis, kurios buvo finansuotos pagal SAPARD programą, prisidedama prie darnios ekonominės plėtros, aplinkos ir gyvenimo sąlygų gerinimo ir įsidarbinimo galimybių kūrimo kaimo vietovėse. Investicijos į ūkius ir maisto pramonę ypač prisidėjo prie to, kad būtų pasiekti ES standartai.

Remiantis 2008 m. atliekamu aštuonių jau užbaigtų programų *ex-post* vertinimu, bus atliktas horizontalusis vertinimas. Užbaigus programas ir atlikus *ex-post* vertinimus, panašus vertinimas bus vykdomas Bulgarijoje, Rumunijoje ir Kroatijoje .

4. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS IR VALDYMAS

4.1 Programos įgyvendinimo priežiūra

2008 m. ES aktyviai bendradarbiavo su paramą gaunančiomis šalimis (Bulgarija, Rumunija ir Kroatija) priežiūros ir vertinimo klausimais. Be nuolatinės priežiūros 2008 m. buvo surengti 6 Priežiūros komitetų susirinkimai.

2008 m. priimti du Komisijos sprendimai, kuriais iš dalies keičiama Bulgarijos programa ir vienas, kuriuo iš dalies keičiama Kroatijos programa[5]. Pagrindinis Kroatijos programos pakeitimo tikslas – taip pakoreguoti finansinę lentelę, kad lėšos būtų skirtos tik dviems patvirtintoms priemonėms, kad programose daugiau dėmesio būtų skirta pasirengimui stojimui ir būtų pagerinti gebėjimai įsisavinti skiriamas lėšas.

Pirmuoju 2008 m. priimtu Komisijos sprendimu, kuriuo iš dalies pakeista Bulgarijos programa, buvo pakoreguotos finansinės lentelės, siekiant atsižvelgti į tikrąjį sutarčių sudarymo ir įgyvendinimo etapą. Antruoju 2008 m. priimtu Komisijos sprendimu, kuriuo iš dalies pakeista programa, finansavimo lentelės pakeistos siekiant atsižvelgti į panaikinamus 2004 m. metinio finansavimo susitarime numatytus įsipareigojimus dėl 27,6 mln. eurų. Tai skirtos sumos dalis, kuri nebuvo sumokėta į sąskaitą, ir kuriai Komisija negavo priimtinos mokėjimo paraiškos iki 2007 m. pabaigos pagal 2006 m. metinio finansavimo susitarimo 4 straipsnį.

4.2 Teisinė sistema

2008 m. gruodžio mėn. Komisija pratęsė su Bulgarija, Rumunija ir Kroatija pasirašytuose 2006 m. metiniuose finansavimo susitarimuose nustatytą įsipareigojimų panaikinimo terminą nuo 2008 m. pabaigos iki 2009 m. pabaigos, kad šios šalys turėtų galimybę įsisavinti daugiau lėšų, skiriamų projektams pagal SAPARD programą, atlikdamos mokėjimus iki 2009 m. pabaigos.

Atsižvelgiant į tai, kad 2008 m. yra paskutiniai metai, kuriais Bulgarijoje, Rumunijoje ir Kroatijoje įgyvendinamos iki tol neįgyvendintos šių šalių SAPARD programos, 2008 m. su jomis susiję reglamentai keičiami nebuvo.

Paskutinis su SAPARD susijęs teisės aktas yra 2007 m. kovo 8 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 248/2007, kuris konkrečiai skirtas perėjimui nuo SAPARD programos prie kaimo plėtros programų ir tolesnio SAPARD metinių finansavimo susitarimų ir daugiamečių finansavimo susitarimų taikymo Bulgarijoje ir Rumunijoje.

---

[5] D priedas.

5. VALDYMO PERDAVIMO, AUDITO IR KONTROLĖS VEIKLA

5.1 Naujausia informacija apie pagalbos valdymo perdavimą ir priežiūros misijas[6]

Komisija perduoda šalims kandidatėms pagal SAPARD programą teikiamos pagalbos valdymą. 2008 m. nepriimti jokie Komisijos sprendimai šiuo atžvilgiu ir nevykdytos jokios perdavimo patikrinimo misijos.

Pagal 2000 m. birželio 7 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 2222/2000 3 straipsnio 3 dalį Komisija taip pat nuolatos prižiūri, ar laikomasi to reglamento ir jo priedo sąlygų ir nuostatų. Tuo remiantis Bulgarijoje ir Rumunijoje įvykdytos dvi priežiūros misijos, atitinkamai 2008 m. gegužės ir birželio mėnesiais.

5.1.1 Bulgarija

Iš 2008 m. gegužės mėn. vykdytos misijos metu atliktų patikrinimų rezultatų paaiškėjo, kad nesilaikoma tam tikrų Bulgarijos SAPARD agentūrai taikomų akreditavimo kriterijų, pavyzdžiui, dėl *ex-post* kontrolės (ji apsiriboja tik patikrinimu, ar iš tiesų investuota), žmogiškiesiems ištekliams taikomo standarto (labai didelė darbuotojų kaita) ir priežiūros funkcijų (ypač dėl Vidaus audito departamento ir Kovos su sukčiavimu ir korupcija departamento). Šios misijos metu patikrinti su atitiktimi susiję aspektai aprašyti šios ataskaitos 5.3.1 dalyje.

Po šios misijos 2008 m. birželio mėn. Bulgarijos valdžios institucijoms nusiųstas raštas, kuriame paprašyta parengti planą, kaip šiuos trūkumus pašalinti, ir informuoti Komisiją apie šio plano įgyvendinimą. Bulgarijos valdžios institucijoms taip pat pranešta, kad Komisija nutraukia kompensacijų pagal tris svarbias priemones mokėjimą, kol veiksmų planas nebus tinkami įgyvendintas. Nepriklausomos audito institucijos (*Ernst and Young*) ataskaitoje, kurią Bulgarijos valdžios institucijos Komisijai pateikė 2008 m. lapkričio mėn., patvirtinama, kad visi veiksmų plane numatyti veiksmai, susiję su akreditavimo srities trūkumais, yra įgyvendinti. Įgaliotasis valstybės pareigūnas gruodžio mėn. rašte pareiškė, kad veiksmų planas įgyvendintas, ir kad tai patvirtino nepriklausoma audito institucija. Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato tarnybos išsamiai išanalizavusios gautą audito ataskaitą nusprendė, kad padaryta didelė pažanga, tačiau, kaip patvirtino nepriklausoma audito institucija, du svarbūs veiksmai įgyvendinti tik iš dalies. Apie tai Bulgarijos valdžios institucijoms pranešta 2009 m. sausio mėn. raštu, kuriame teigiama, kad tinkamai išsprendus šiuos likusius klausimus, ir jei Bulgarija toliau dės pastangas įgyvendinti naujas kontrolės procedūras pagal veiksmų planą, Komisija apsvarstytų galimybę vėl kompensuoti deklaruotas SAPARD išlaidas.

Kadangi 2008 m. pabaigoje veiksmų planas nebuvo visiškai įgyvendintas, Komisija ir toliau nekompensavo 11,4 mln. eurų deklaruotų išlaidų, susijusių su atitinkamomis priemonėmis. Bulgarija vėl pradėjo gauti kompensacijas 2009 m. rugsėjo mėn.

5.1.2 Rumunija

Kita priežiūros misija vykdyta 2008 m. birželio mėn. Rumunijoje. Misijos tikslas buvo gauti patikimą užtikrinimą, kad įgaliotasis valstybės pareigūnas, Nacionalinis fondas ir SAPARD

---

[6] E priedas.

agentūra ir toliau laikysis daugiamečių finansavimo susitarimų sąlygų ir nuostatų, ir taip užtikrins, kad akredituotos ir perduotos procedūros bei struktūros veiks tinkamai.

Atliekant auditą nustatyta, kad vidaus kontrolės sistema ir kai kurie akreditavimo kriterijai turi didelių trūkumų, dėl ko kyla nemažai abejonių dėl kontrolės procedūrų veiksmingumo, kai kalbama apie investicinės paramos skyrimą.

Remiantis šiais duomenimis, 2008 m. liepos mėn. pradžioje Rumunijos valdžios institucijoms nusiųstas raštas, kuriame paprašyta parengti nustatytų trūkumų pašalinimo veiksmų planą, ir informuoti Komisiją, kai jis bus įgyvendintas. Rašte pabrėžiami įgaliotojo valstybės pareigūno įsipareigojimai užtikrinti tinkamą taisomųjų veiksmų, kuriuos turi patvirtinti nepriklausoma audito institucija, įgyvendinimą. Atsižvelgiant į nustatytų faktų rimtumą, įgaliotojo valstybės pareigūno paprašyta Komisijai neteikti prašymų kompensuoti išlaidas ir nemokėti išmokų galutiniams paramos gavėjams, kol nebus įgyvendintos taisomosios priemonės. Be to, Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinis direktoratas Rumunijai nutraukė pagal visas programos priemones deklaruotų išlaidų kompensavimą.

Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinis direktoratas taip pat informavo Rumuniją, kad gavusi patvirtinimą, jog veiksmų planas tinkamai įgyvendintas ir tai patvirtino nepriklausoma audito institucija, Komisija apsvarstytų galimybę vėl kompensuoti išlaidas.

2008 m. liepos pabaigoje Rumunija pateikė veiksmų planą. 2008 m. spalio mėn. rašte Rumunijos valdžios institucijos informavo Komisijos tarnybas, kad nuo 2008 m. spalio 1 d. vėl mokamos išmokos galutiniams paramos gavėjams. 2008 m. lapkričio mėn. rašte Rumunijos valdžios institucijos informavo Komisijos tarnybas, kad jų manymu veiksmų planas yra įgyvendintas. Šis vertinimas grindžiamas Rumunijos Audito Rūmų ataskaita. Nors bendra ataskaitos išvada dėl taisomųjų veiksmų pakankamumo buvo teigiama, joje nurodyta keletas akreditavimo trūkumų, kurie nebuvo visiškai pašalinti. Be to, audito ataskaitoje sistemingai neapibūdinama ir nepagrindžiama konkreti Rumunijos valdžios institucijų atlikta veikla ir veiksmų plano įgyvendinimo rezultatai, ypač su atitikties klausimais susiję aspektai.

Komisijos tarnybos taip pat išanalizavo ataskaitą, siekdamos nustatyti, ar šiuo pagrindu būtų galima vėl pradėti mokėti SAPARD išmokas Rumunijai. Išanalizavus, nutarta, kad tam tikrais klausimais reikia gauti daugiau informacijos apie Rumunijos valdžios institucijų atliktos veiklos apimtį. Visų pirma, būtina išsiaiškinti, ar projektams buvo taikomos nesankcionuotos procedūros ir todėl kilo finansinė rizika. Be to, paprašyta, kad mokėjimo agentūra ir audito institucija pateiktų daugiau informacijos apie papildomus investicinių projektų patikrinimus, apie atliekamų patikrinimų apimtį ir turinį.

2008 m. gruodžio mėn. raštu Rumunija pateikė papildomą išlaidų deklaraciją ir mokėjimo paraišką už laikotarpį iki 2008 m. lapkričio 30 d. Kadangi Rumunijos valdžios institucijos vis dar negalėjo įvertinti finansinės rizikos, Komisijos atliktoje analizėje daroma išvada, kad tam tikrais klausimais reikia gauti daugiau informacijos. Sprendimas vėl pradėti mokėti išmokas priklausys nuo to, ar Rumunijos valdžios institucijos tinkamai atsakys į pateiktus papildomus prašymus. Kadangi 2008 m. pabaigoje veiksmų planas nebuvo visiškai įgyvendintas, Komisija ir toliau nekompensavo 141,5 mln. eurų deklaruotų išlaidų. Rumunija vėl pradėjo gauti kompensacijas nuo 2009 m. liepos mėn.

5.2 Sprendimai dėl sąskaitų patvirtinimo

Vykdydama Reglamente (EB) Nr. 2222/2000 nustatytus reikalavimus, Komisija turi patvirtinti šalyse kandidatėse įsteigtų SAPARD agentūrų sąskaitą (-as).

Tuo remdamasi 2008 m. rugsėjo 30 d. Komisija priėmė sprendimą, kuriuo patvirtino 2007 m. Bulgarijos ir Kroatijos sąskaitas. Kadangi nebuvo baigta papildomos informacijos, kurią Rumunija buvo paprašyta pateikti, peržiūra, dar nebuvo galima priimti sprendimo dėl šios šalies sąskaitų patvirtinimo.

5.3 Atitikties patvirtinimas

2008 m. Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato skyrius, atsakingas už SAPARD išlaidų auditą, atliko dvi atitikties patvirtinimo misijas: po vieną Bulgarijoje ir Rumunijoje.

5.3.1 Bulgarija

Atsižvelgiant į OLAF atskleistus galimo sukčiavimo atvejus, 2008 m. Bulgarijoje vykdyta audito misija, kad būtų įvertinta, ar galimo sukčiavimo atvejai susiję su sisteminiais kontrolės trūkumais. Atliekant atitikties patvirtinimo auditą buvo tikrintos šios priemonės: „Investicijos į žemės ūkio valdas“, „Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimas ir prekyba“, „Ekonominės veiklos įvairinimas, suteikiant galimybes gauti alternatyvių pajamų“ ir „Investicijos į kaimo infrastruktūrą“.

Visų pirma, tikrinta siekiant įsitikinti, kad kontrolės sistema įdiegta pagal akredituotas procedūras ir kad patikrinimai atliekami laikantis reikiamų standartų. Atlikus auditą nustatyta trūkumų, dėl kurių Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinis direktoratas, 2008 m. birželio mėn. raštu nutraukė išmokų mokėjimą Bulgarijai pagal šias priemones: „Investicijos į žemės ūkio valdas“, „Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimas ir prekyba“, įskaitant pagalbinę priemonę „Didmeninės rinkos“, ir „Ekonominės veiklos įvairinimas, suteikiant galimybes gauti alternatyvių pajamų“, iš esmės dėl to, kad priimant sutartis pagal SAPARD programą nesilaikyta pasiūlymų teikimo taisyklių. Šios priemonės sudarė apie 80 proc. bendros programai skirtos sumos. Dėl nustatytų trūkumų Komisija, kaip jau minėta, nutraukė išmokų mokėjimą (žr. punktą 5.1.1).

5.3.2 Rumunija

Be 2008 m. birželio mėn. vykdytos misijos, Rumunijoje 2008 m. rugsėjo mėn. atliktas ir atitikties patvirtinimo auditas, kurio tikslas užtikrinti, kad Rumunijoje taikomos valdymo, kontrolės ir sankcijų procedūros, susijusios su keletu akredituotų SAPARD programos priemonių, kaip, „Kokybės, veterinarinės ir fitosanitarinės kontrolės, maisto produktų kokybės ir vartotojų apsaugos struktūrų gerinimas“, „Investicijos į žemės ūkio valdas“, Žemės ūkio gamybos metodai, skirti aplinkai apsaugoti ir kaimo vietovėms išsaugoti“ ir „Miškininkystė“ atitiktų atitinkamo daugiamečio finansinio susitarimo nuostatas. Pagrindiniai nustatyti faktai buvo susiję su privačiųjų pirkimų procedūros tinkamumu, viešųjų pirkimų procedūros neatitikimais, SAPARD agentūros centralizuotai atliekama priežiūra ir įrodymais apie atliktus patikrinimus vietoje ir jų dokumentavimu.

Atitikties patvirtinimo auditų rezultatai, pavyzdžiui, galimybė atlikti atitinkamų išlaidų finansinį koregavimą, bus svarstomi užbaigus sąskaitų patvirtinimo procedūras.

5.4 Europos audito rūmų (EAR) atliktas darbas

Europos audito rūmams rengiant patikinimo pareiškimą (DAS 2007) atlikto audito metu peržiūrėta Komisijos sąskaitų patvirtinimo procedūra, taikyta Rumunija ir Bulgarijai. Be to, Audito rūmams atliekant auditą peržiūrėta Komisijos šioms dviems šalims taikyta atitikties patvirtinimo procedūra. Po šios antrosios peržiūros EAR pastebėjo, kad Rumunijoje vykdytos atitikties audito misijos metu nepatikrinta su rizika susijusi sritis dėl Bendrijos viešųjų pirkimų taisyklių laikymosi (taip vadinama Instrukcija Nr. 104). Komisijos tarnybos išnagrinėjo EAR atliktą veiklą ir valstybių narių pastabas ir ėmėsi tolesnių priemonių tam tikrais klausimais, kurių iškilo abiejose šalyse.

5.5 Informacija apie pažeidimus

2008 m. OLAF gavo 230 pirmųjų pranešimų ir 632 atnaujintus pranešimus apie nustatytus su visomis SAPARD programomis susijusius pažeidimus (per visą 2003–2008 m. laikotarpį jų gauta 876)[7].

Palyginti su 2007 m., ataskaitų skaičius padidėjo 8 proc. Tai atsitiko dėl keleto priežasčių. Kroatija pradėjo teikti ataskaitas apie SAPARD programos pažeidimus tik 2008 m. Lenkija ir Vengrija nustatė naujų pažeidimų atlikusi *ex-post* kontrolę po galutinių išmokų išmokėjimo paramos gavėjams. Rumunija pranešė apie dvigubai daugiau atvejų negu 2007 m.

Dažniausiai pranešama apie Rumunijoje, Bulgarijoje ir Lenkijoje nustatytus pažeidimus. Palyginti su 2007 m. duomenimis, padaugėjo Bulgarijoje, Vengrijoje, Lietuvoje, Latvijoje, Lenkijoje ir Rumunijoje nustatytų atvejų. Jų sumažėjo Čekijoje, Slovėnijoje ir Slovakijoje.

Palyginti su 2007 m., Bendrijų finansinis įnašas pagal SAPARD programą padidėjo 334 proc., o susigrąžintina suma padidėjo 294 proc. Atrodo, kad keletas pažeidimų nustatyta išmokėjus galutines išmokas ir visa skirta suma buvo susigrąžinta.

Apie įtariamus sukčiavimo atvejus pranešė tik Bulgarija, Rumunija ir Kroatija. 2008 m. tai sudarė 71 proc. atvejų Bulgarijoje, 50 proc. – Kroatijoje ir 6 proc. Rumunijoje.

2008 m. dažniausiai taikyti pažeidimų nustatymo būdai buvo „nacionalinė administracinė arba finansinė kontrolė“, „vietoje atliktas pasiekimų patikrinimas“, „vidaus informatorius“ ir „dokumentų patikrinimas“. Ta pati tendencija išliko ir 2007 m., tačiau atsirado yra naujas svarbus elementas – vidaus informatoriaus koncepcija, ir apie tokius atvejus pranešė pati Bulgarija.

2008 m. dažniausiai pasitaikydavo tokių pažeidimų: „prisiimtų įsipareigojimų nevykdymas“ (23 proc. visų atvejų), „suklastoti patvirtinamieji dokumentai“ (19 proc.), „kitų taisyklių ir (arba) sutarties sąlygų nesilaikymas“ (19 proc.). Didžiausias pokytis, palyginti su 2007 m., yra „suklastotų patvirtinamųjų dokumentų“ atvejų pagausėjimas nuo 4 iki 19 proc. Apie daugumą tokių atvejų pranešė Bulgarija.

---

[7] F priedas.

6. BENDRADARBIAVIMAS SU TARPTAUTINĖMIS ORGANIZACIJOMIS

Pastaraisiais metais Europos Komisija vis intensyviau bendradarbiavo su tarptautinėmis finansavimo institucijomis pasirengimo narystei paramos kaimo plėtrai srityje. Todėl dabar geriau suprantama, kaip veikia SAPARD programa ir kuriose srityse tarptautinės finansavimo institucijos galėtų bendradarbiauti su Komisijos tarnybomis. Šis metodas, pradėtas taikyti vykdant SAPARD programą, dabar taikomas įgyvendinant IPA kaimo plėtros komponentą.